SISTEMSKE KONSTELACIJE

OD SUDBINE DO STVARALAČKE SILE

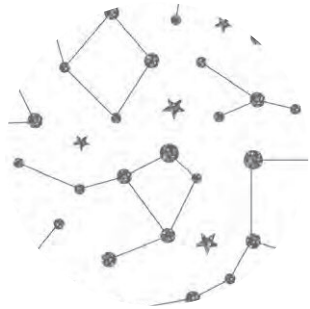

DOMAGOJ NIKOLIĆ

New® IMotion

Imotski, 2026.

Sistemske konstelacije: od sudbine do stvaralačke sile
Autor: Domagoj Nikolić

Copyright©Domagoj Nikolić

Nakladnik
New IMotion, obrt za stvaralaštvo i savjetovanje
Vlasnik: Domagoj Nikolić

Slika na naslovnici
Larisa Hadžić

Slika na poleđini
Domagoj Nikolić

Grafička obrada
VladartStudio
vladartdesign@gmail.com

Tisak
Denona d.o.o.
Radnička cesta 206
10000 Zagreb

ISBN 978-953-47347-0-4

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se bez prethodne dozvole izdavača u pisanom obliku reproducirati bilo kakvim mehaničkim, fotografskim ili elektroničkim postupkom ili u obliku zvučnog zapisa; niti se smije pohraniti u bazu podataka, prenositi, prevoditi na neki drugi jezik ili na bilo koji način kopirati za javnu ili osobnu uporabu, osim u slučaju kratkih citata u člancima i kritičkim osvrtima.

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006055364509366.

Sadržaj

Uvod 11
Što je to sistemski rad 17
Sistemske radionice ili konstelacije 35
Bert Hellinger: čovjek oblikovan poljem 49
Sakramentalnost sistemskog rada 67
Sistemski rad u teoriji polja, organizacija i društva 77
Model klijentovog puta kroz sistemski rad 117
Sistemska praksa kao tjelesna spoznaja, djelovanje i temporalnost 129
Odgovornost, rizici i granice sistemskog rada 165
Što bih još volio saznati, istražiti i poželjeti 173
Pojmovnik 177
Bibliografija 183
Kazalo slika 207
Riječ pisca 209

Milanu Jerkoviću, jednom od nas.

Zahvale

ZAHVALJUJEM MENTORU DR. VALERIJU DERMOLU na podršci i uputama tokom izrade doktorske radnje. Njegova sposobnost da čovjeka na nježan način provede kroz složeno i izazovno područje za mene predstavlja nezaboravnu lekciju o karakteru, svijesti i komunikaciji. Zauvijek ostajem počašćen njegovim primjerom.

Zahvalnost dugujem i svim drugim profesorima i kolegama s doktorskog programa MFDPŠ Celje. Bila je čast i zadovoljstvo učiti od vas. Zauvijek ću nositi naše zajedništvo u sjećanju.

Josephu Roevensu zahvaljujem što je sada već davne 2008. godine dovršio prvi doktorski rad iz sistemskih konstelacija nakon gotovo desetogodišnje epopeje. Bez njegovog samoprijegora posve sigurno ni ja ne bih prošao sličnim putem koji je, idući njegovim tragom, ipak bio lakši. Iskreno divljenje i zahvalnost.

Želio bih zahvaliti svim svojim radnim kolegama iz raznih poslovnih inkarnacija koji su utjecali na moj profesionalni i osobni razvoj. Zahvaljujem i svim drugim nastavnicima, profesorima i kolegama sa svih drugih studija i obrazovnih programa koje sam pohađao. Svima od srca hvala.

Posebno bih istaknuo moje drage studente. Pogledati ih u oči i primiti njihovo vrednovanje za mene je uvijek bilo nevjerojatno otrježnjujuće i poticajno iskustvo. Učinili su me boljim nego što sam ikada i pomislio da bih mogao postati.

Ogromni dug zahvalnosti osjećam prema prijateljima i kolegama iz sistemske zajednice koji su mi nebrojeno puta prišli i spasili me tokom učenja i istraživanja. Posebno zahvaljujem Alemki, Ani, Branki, Danijelu, Dunyi, Laumi, Ivi, Jeleni, Jovani, Marceli, Mirni, Oliveri, Saneli, Slavici, Svetlani i Žarku na njihovoj iskrenoj volji da se unaprijedi znanje o ovom području. Uvijek ću to pamtiti.

Zahvaljujem i svim svojim klijentima te svima koji moj rad podržavaju iskrenim uvidima, evaluacijama i poticajima da nastavimo čak i kada se čini da se gubi smisao. Takav zajednički rad u polju nije samo inspirativan već i neophodan. Neizmjerno sam ponosan na sve naše pomake.

Na kraju, zahvaljujem svojoj porodici za bezuvjetnu ljubav i podršku, jer takav intenzitet valja izdržati. Mama, tata, Marko, Sanja, Roko i File, bez vas se ovo nikada ne bi dogodilo. Sve smo zajednički radili i zato je ovo naš zajednički uspjeh.

Uvod
Moj ulazak u polje

BILO JE TO POČETKOM 2017. GODINE. Moja supruga Sanja je rekla: „Idem sutra u Split – na jednu radionicu. Ne znam točno o čemu se radi, ali je grupni rad u pitanju. Prijateljica kaže da je nešto jako korisno i da se mogu dobiti vrlo dobri uvidi u stvari koje te se tiču, ali ih ne razumiješ do kraja. Voljela bih dublje pogledati u sebe, unutar moje porodice, nekih kompliciranih odnosa – znaš već na što mislim."

Odgovorio sam jednostavno. „Naravno, samo idi. Ja ću čuvati kuću."

Sutradan se vratila uzbuđena, gotovo potresena: „Moram ti ovo ispričati, nećeš vjerovati." , rekla je. „To je pravo čudo. Svoj problem podijeliš privatno s voditeljicom, a onda se iz grupe odaberu ljudi koji predstavljaju članove tvog sistema – nekog skupa odnosa – što god da je u pitanju, a oni ne znaju ništa o tvojoj priči. Vezano za moj problem, odabrali smo predstavnike za mog oca, majku, sestru i mene. I čim je konstelacija počela, osoba koja je predstavljala moju majku legla je na pod i više se nije pomakla. Zamisli."

Sanjina majka je tada već neko vrijeme bila u komi, potpuno nepokretna i nesvjesna.

Premda je to zaprepašćujuće, meni je zvučalo razumno. To sam joj i rekao: „Ne znam zašto, ali meni to ima smisla." I način na koji je dalje opisivala tok konstelacije – razvoj, komunikaciju, ishod – prikazao

je zapanjujuće vjernu sliku odnosa unutar njene matične, ali i naše porodice. To je u meni još više učvrstilo osjećaj da mi sve iz nekog razloga izgleda poznato premda se s takvim radom susrećem prvi put.

U to vrijeme radio sam kao predavač na Rochester Institute of Technology u Dubrovniku (RIT Croatia) u području Service Managementa, koje iskreno volim. Tada sam upisao doktorski studij na Međunarodnom fakultetu za društvene i poslovne studije u Celju i neformalno prijavio temu koja je bila korektna, dostižna i akademski prihvatljiva – ali nije bila moja. Još je bilo vremena da je promijenim.

Istodobno, probudio se u meni snažan interes za fenomen sistemskih konstelacija. Počeo sam istraživati dostupnu literaturu i ubrzo uočio da je sporadična, nedovoljno artikulirana, te da inzistira na tome da je rad „neizreciv i nedokučiv", da se mora osjetiti kako bi se razumio. To mi je bilo logično, ali nedovoljno. Nabavio sam knjigu Berta Hellingera „Acknowledging What Is", zbirku intervjua s Gabriele Ten Hövel, i u njoj pronašao nešto više od inspiracije: mislioca, uzor koji je stvorio zapanjujuće skladnu strukturu, koji je formulirao vrlo praktičnu i preciznu metodu koja zahvaća dubinsku egzistenciju čovjeka i čvrstu spregu odnosa u kojima živi.

U jednom razgovoru rekao sam Sanji: „Moram uskoro predati dispoziciju doktorske radnje. Tema koju sam odabrao nije mi pri srcu. Formalna je i izvediva, ali mi nije egzistencijalno bliska. Međutim, sistemska metoda me zanima i ako je zaista tako utemeljena i moćna, čudno bi bilo da je nitko nije pokušao primijeniti u organizacijama."

Pregledao sam znanstvene repozitorije i utvrdio da sistemska metoda, premda nekonvencionalna, ipak postoji kao predmet znanstvenog istraživanja. Već su bila napisana dva doktorata na tu temu. U tom trenutku se u meni nešto prelomilo. Nisam još znao kako, ali odluka je već bila donesena.

Moram se sada vratiti godinu dana unatrag.

Godine 2016. RIT Croatia je po prvi put poslao jednog jedinog predstavnika na EuroChrie konferenciju u Budimpešti – to sam

bio ja. Nikada prije nisam bio na tom simpoziju, niti sam poznavao tu zajednicu. Riječ je o razgranatoj mreži akademika iz područja hotelijerstva i turizma – društvu koje odavno funkcionira, s dugom tradicijom, ugledom i utjecajem. Pitao sam se što ću tamo raditi sam, bez ikoga poznatog.

Pregledao sam raspored i u uvodnom dijelu pronašao radionicu pod nazivom „Leadership Through Tango". Naziv mi se učinio toliko kontraintuitivno logičan da sam zaključio kako radionica mora biti zanimljiva i inventivna. Vodio ju je profesor Joseph Roevens sa Sveučilišta u Bredi. U praznoj prostoriji gotovo bez ikakvog namještaja, upoznao sam desetak srdačnih, sposobnih, uspješnih ljudi, i doživio iskustvo koje je nadmašilo sva moja očekivanja. Kroz korake tanga istraživali smo stilove rukovođenja, dinamiku praćenja i preuzimanja inicijative, preciznost stjecanja spontanih uvida, načine tjelesne spoznaje i intuitivne komunikacije. U vrlo kratkom vremenu grupa je postigla razinu povjerenja i povezanosti kakva se rijetko sreće.

Kada sam napuštao konferenciju, susreo sam baš tog istog profesora na aerodromu. Slučaj ili ne, bio je prva i posljednja osoba koju sam tamo vidio.

Godinu dana kasnije, istražujući znanstvenu literaturu, otkrio sam da je upravo Joseph Roevens obranio prvi doktorat na temu sistemskih konstelacija. Za mene je to bio važan orijentir i suptilno ohrabrenje da ono što sam intuitivno osjetio ima i akademski legitimitet – i da ipak u svemu tome postoji i neka moja, vrlo osobna crta. Njegov rad mi je postao „geografska karta" područja – teorijsko i metodološko utemeljenje bez kojeg moj pokušaj ne bi imao nikakve šanse ni smisla.

Kad sam prijavio temu, otpora je bilo mnogo – ali, s ove točke gledišta, to bi bilo i očekivano. Polje uvijek tako reagira na promjenu. Međutim, itekako je bilo i podrške. Nakon uspješne prezentacije koncepta pred fakultetskom komisijom dekan Natek mi je rekao: „Domagoj, Vi ste nam bitni i želimo da uspijete. Ali… Zaista ne zna-

mo do kraja o čemu govorite. Vjerujemo da Vi znate. Zato pronađite mentora, bilo gdje u svijetu. Platit ćemo ga."

Problem je bio što ni ja nisam poznavao nikoga. Područje je bilo još vrlo novo, rubno i slabo strukturirano – gotovo tabuizirano. Roevens se u međuvremenu posvetio drugim temama.

Predložio sam svog profesora Valerija Dermola – znanstvenika, istraživača znanja i instruktora tanga. Tango mi je bio nevidljivi znak. Nada je bila u pokretu, u mimici, u spontanom stjecanju uvida i tjelesnom razumijevanju odnosa. I premda mi je rečeno da ne uzima nove doktorande zbog problema s vidom, pokucao sam na njegova vrata i rekao: „Treba mi Vaše mentorstvo. Vjerujem da ćemo uspjeti."

Odgovorio je iskreno: „Ne znam ništa o toj temi." Rekao sam: „Bit ću Vam najbolji doktorand ikada, najlakši i najposlušniji. A Vi ćete ovo razumjeti."

Pristao je čak rekavši da mu je drago što sam došao i da će mu biti čast.

Proces u početku nije bio nimalo lagan. Dispozicija je prošla za jedan glas. Istodobno sam morao sazreti i učvrstiti svoj karakter – otpustiti vlastitu potrebu za nadmetanjem i dokazivanjem, vjerovati u proces i sasvim se prepustiti vodstvu mentora, ne otežavati nesvjesno onom koji mi pokušava pomoći. Paralelno sam prolazio obuku za konstelatora kako bih metodu razumio iznutra – kao istraživač, sudionik, predstavnik, klijent, voditelj i član zajednice. Bilo je to etnografsko uranjanje u posve iracionalno polje koje sam istodobno pokušavao prevesti na znanstveni jezik: linearan, hladan i činjeničan, sav intoniran izravno: u stilu uzrok – posljedica. Nije to bio mali izazov, ali vjerovao sam u proces i da će se rješenje pronaći.

Na kraju sam obranio prvi doktorat koji se bavio praktičnom primjenom konstelacijskog rada u organizacijama. Obrana je bila uspješna, a komentari komisije vrlo ohrabrujući, pozitivni, čak entuzijastični.

Danas, gledajući unatrag, proces mi se čini gotovo nevjerojatan zbog dosljednosti njegove dinamike. Kad sam se uputio na to

putovanje nisam bio svjestan koliko je odluka bila rizična, gotovo samoubilački hrabra. Shvatio sam tek kasnije da sistemsko polje ne bira pojedince zbog njihove posebnosti, pa ni sposobnosti, nego zbog spremnosti da se usude uraditi ono što treba.

Ono ne sentimentalizira, nego koristi postojeći potencijal birajući protagoniste koji jesu i odbacujući one koji nisu operativni, radi budućnosti. Drugim riječima, polje je odabralo mene, „vjerujući" da mogu uspjeti, a ja sam temu iznio do kraja. Polje je živo, ima neki svoj plan.

Međutim, igra u njemu traje samo dok smo joj dorasli. I zato i dalje nastojim.

To je život, sistem – polje.

Što je to sistemski rad

ČITATELJU KOJI SE PRVI PUT SUSREĆE SA sistemskim radom svakako treba približiti njegove osnovne pojmove. To treba učiniti polako i detaljno, jer naš pogled na svijet itekako utječe na naše poimanje. Naime, budući da pri promišljanju najčešće polazimo od sebe, dok sistem nikada ne polazi od pojedinca nego od cjeline, svoje viđenje trebamo uskladiti sa sistemskom perspektivom.

Nadam se da će ovaj pokušaj pomoći i onima koji su već upoznati s temom, jer je ona po važećim definicijama teorijski teško dokučiva, dok u javnom mnijenju i stručnoj literaturi još uvijek prevladavaju okvirna i metaforična tumačenja. I sam Bert Hellinger, utemeljitelj ove metode, opisao ju je kao isključivo praktični pristup koji se može shvatiti jedino na temelju doživljaja, opažanja i iskustva.

Ipak, potreban nam je podesan okvir za razumijevanje i zato uvijek vrijedi nastojati da se tema uobliči na način koji možemo usvojiti razumski. Uostalom, to je važno i zbog osvještavanja same metode, jer možda ona i nije toliko nedokučiva koliko je naš način poimanja površan ili nepodesan, a možda je problem i u tome što naša svijest i podsvijest nisu dovoljno povezane. Ne izbjegavam ove izazove jer sam svjestan da svako ovakvo nastojanje i meni samom sistemski rad još više približi, poveže i pojasni.